

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו זברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5).

סיכומי דף היומי
 מערכת: 073-249-0403
 sikumhadaf12@gmail.com
 לע"נ
 הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
 בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל

גליון 203

בחומר, בלבנים, בפרך!

דבר המערכת

מול אנחת סבלות מצרים ואנקת העם, פותחים אנו ברעדה את 'ספר הגלות והגאולה', את מסע הזיכוכ והטהרה של עם ישראל מעבודת חומר ולבנים וערי מסכנות ועד פסגת הר חורב ואש התורה המלהטת.

מעבדות לחירות

מחורבן לבנין

תקופת השובבי"ם!

כח עליון לטהרת המח, הלב והאיברים, להשיב אובדים ונידחים מגילולי מצרים ותועבותיה ולהאיר מתוך חשיכה כנה אחריך משוכה, להיות

'חמאן אפי שכינתא'!

במה יתרצה עבד אל אדוניו?

-בתורה!

במימי הדעת, במים שגופו ונפשו של אדם עולה ומתעלה בה, בבאר הטהרה של תורת החיים, נלבש שני ועדי מלכות תחת ה'בגדים הצואים' ונגעי בני אדם.

וזה לשון זוהר הקדוש **"בגלותא בתראה אתקיים בהו וימררו את חיהם בעבודה קשה זו קושיא, בחומר דא קל וחומר, ובלבנים דא ליבון הלכה, ובכל עבודה בשדה דא ברייתא, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך דא תיקו"**

(זוה"ק ר"מ, דף ק"ב עמוד ב')

בחומר ובלבנים, בקל וחומר ובלבון הלכתא, זהו המרחץ וזו היא הבורית להדיח את כתמי הנפש.

בא נא וראה, את נתיב העבודה שסללו רבותינו בסוד ההוד של ימי התיקון, כי תשובה עניינה בלב, אולם על פגמי עוון המוח עבודת התשובה היא בשיעבוד מחשבת המוח לעמל תורה, בליבון ושינון תורה שבעל פה ובירור שמעתתא אליבא דהילכתא. (ראה הקדמת האגלי טל' מדברי חותנו הרה"ק מקאצק זי"ע, א, וכ"ה באוהב ישראל פרשת ויחי, ע"ש).

בדרך זו רגיל היה השרף מקאצק זי"ע"א לחתות אש מיקוד, ולהאיר בחותם האמת את עבודת ידיעת התורה:

'למען תזכרו תלוי בלאו ו'ולא תתורו' וכן הוא להפך... שעל ידי 'למען תזכרו' מתקנים הולא תתורו'...

לכו ונשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו... ונדעה נרדפה לדעת את ה'! (הושעו)

נשובה אל ה', בחילא סגי ובטהרת לבב, במה? בעמל וברדיפה לדעת את ה'! בעמל החומר ובנין ערי מסכנות, בלימוד, בשינון, לא כהעברה וזורע ואינו קוצר. חלילה! אלא בעבודת פרך, להשיב אל הלב מהו הנלמד בקל וחומר, מה נתיישב

להלכה, ובמה נשאר באיבעיא דלא איפשטא או בתיקו. עמל הוא זה!!!

- ליבון כמכוות אש התורה, הגעלה ומירוק אחר מירוק בטהרת התורה

"שהנשמה שבמוחי עם שאר חושי וכוחותי כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך שמו!" אשרינו!

אור חדש מאיר ועולה בימי קדושת שובבי"ם תשפ"א. זוכים אנו יחדיו, ללמוד וללבן דף אחר דף ולהוסיף עוד עמל ויגיעה לשוב ולשנן, לחדד את עמלינו. הרגע ההיא, רגע השלמת הלימוד והחזרת הספר למקומו תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו חוזרים אנו לעבודת פרך וכאילו חוזרים לנקודת ההתחלה...

שוב אנו עוברים על למודינו בחידוד, בסיכום, בהשבה אל הלב, לדעת את ה'!

ל ד ע ת ! !

בלי שקר ובלי 'השלמה' עצמית... פשוט לדעת!

ברגע בו מבקשת המחשבה רגעים של איפוס בשביל חשבון הקיום, דווקא אז אנו משעבדים מח ולב. במקום 'להשתובב' ולטייל בחושך ובלי בהירות מדף אל דף כמי שאסף רוח ח"ו, משתובבי"ם אנו הלוך ושוב בים התלמוד לעיתים בלי סדר וישוב הדעת, ומשיבים אל ליבנו עד הרגע בו מאירים פני המזרח והרואה אומר ברקאי: ה'דף' מסודר ואצור במוחנו ומאיר כשמש בצהרים!

מעמל הלימוד בחינת 'הבאים במיצר ים' זוכים אנו לבוא עד 'אלה המשפטים אשר תשים לפניהם' - כשולחן ערוך לסעודה, דבר ברור על אופניו!

... לא רק חומר ולבנים ועבודת פרך כמאמר הזוה"ק, מוסיפים אנו עוד ועוד: תחת 'ערי מסכנות לפרעה' לאוצרות אלהי מצרים, בונים אנו 'בתי אוצר' לאלוקי השמים וארץ לאצור ולכנוס את עמלינו, את ידיעת התורה!

כמה נפלא הוא ים הטהרה האין סופי הזה!

'ולבנים אומרים לנו עשו'

קושי השיעבוד התחזק בסוף הגלות בגזירת הלכנים וכמו שכתוב לא תאסיפון לתת תבן לעם ללבון לבנים.. ואת מתכונת הלכנים אשר הם עושים תמול שלשום תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם... תכבד העבודה.. תבן אין ניתן לעבדיך ולבנים אומרים לנו עשו.. נרפים אתם נרפים... בסוף הגלות בזמן עקבתא דמשיחא נסתמו מעינות החכמה והתבונה ואין לנו כח להתחזק בליבון שמעתתא והקב"ה דורש מאתנו בכל זאת להיות 'מחודדים' ועל ידי זה נגאל גאולת עולם וכמו שכתוב 'עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו'

משנה. זמן ביעור חמץ בערב פסח שחל בשבת - לרבי מאיר מבערין הכל לפני שבת, ולחכמים בשבת, ולרבי אליעזר בר צדוק תרומה לפני שבת וחולין בשבת, שיכול למצוא להם אוכלים הרבה.

משנה. ההולך לשחוט פסחו או למול את בנו או לסעודת אירוסין ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו, אם יש לו שהות ביום לחזור ולבער ולחזור למצותו יחזור, ואם לאו מבטלו בלב, הלך להציל מן הנכרים ומשאר סכנות יבטלו בלב, לשבות שביתת רשות יחזור מיד.

מי שיצא מירושלים ונזכר שיש בידו קדשים קלים ונפסלו עם יציאתו, אם עבר 'צופים' שורפו במקומו, ואם לאו חזור ושורפן בהר הבית מעצי המערכה.

שיעור החמץ והקדשים לחיוב חזרה: לרבי מאיר - בין בחמץ בין בקדשים בכביצה. לרבי יהודה זה וזה בכזית. לחכמים קודש בכזית וחמץ בכביצה, לרבי נתן (ג.) בין בחמץ בין בקדשים בכשתי ביצים, ולא הודו לו חכמים.

סעודת אירוסין - הראשונה היא מצוה, השניה של סבלונות, לרבי יוסי מצוה ולרבי יהודה רשות.

סעודת נישואי בת כהן לישראל ובת תלמיד חכם לעם הארץ, אינה סעודת מצוה, ואין זיווג עולה יפה, שנעשית אלמנה או גרושה, או זרע אין לה, או קוברת, או מביאתו לידי עניות. ר' יהושע תלה חולשתו ורב כהנא תלה גלותו בכך שנשא כהנת. אבל תלמיד חכם שנשא בת כהן שבח הוא, רב אידי בר אבין זכה לשני בנים סמוכים, ורב פפא זכה לעשירות, מפני שנשא כהנת.

סעודת רשות: א. אין תלמיד חכם רשאי להנות ממנה. ב. הנהגה ממנה סופו להיות גולה. ג. תלמיד חכם המרבה בסעודתו בכל מקום, לסוף מחריב ביתו, מאלמן אשתו, מייתם ילדיו, תלמודו משתכח, מחלוקות רבות באות עליו, דבריו אינם נשמעים, מחלל שם שמים, ושם רבו, ושם אביו, וגורם שם רע לו ולבניו ולבני בניו עד סוף הדורות.

דף מ"ט - עמוד ב'

לישא בת תלמיד חכם: א. ימכור כל מה שיש לו לצורך כך - שאם מת או גולה מובטח לו שבניו תלמידי חכמים. ב. משל לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל, ובת עם הארץ כענבי הגפן בענבי הסנה ומכוער. ג. לא מצא בת תלמיד חכם ישא בת אנשי מעשה וצדיקים, לא מצא, ישא בת ראשי כנסיות, לא מצא, ישא בת גבאי צדקה, לא מצא, ישא בת מלמדי תינוקות. ד. לא ישא בת עם הארץ, שהן שקץ ונשותיהן שרץ (שאינן זהירות במצות), ועל בנותיהן הוא אומר ארור שוכב עם כל בהמה (שדומות לבהמה שאין להן לב להבין). **להשיא בתו לתלמיד חכם:** א. ימכור כל מה שיש לו לצורך כך. ב. משל לענבי הגפן, ג. המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה ומניחה לפני ארי.

עם הארץ: א. אסור לאכול בשר. ב. מותר לנוחרו ביום הכיפורים שחל בשבת (במכירו שהוא כופר להכעיס, שהוא פיקוח נפש. תוס'). ג. מותר לקרעו כדג ומגבו. ד. אסור להתלוות עמו בדרך, שעל חייו לא חס (ללמוד תורה ולחיות), על חיי חבירו לא כל שכן. ה. כל העוסק בתורה לפניו כבועל ארוסתו בפניו (שמביישו)

שנאת עמי הארץ לתלמידי חכמים: א. אמר רבי עקיבא, כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור, שהוא שובר עצם בנשיכתו. ב. אלמלא אנו צריכים

להם למשא ומתן היו הורגין אותנו. ג. גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמידי חכמים יותר משנאת עכו"ם לישראל, ונשותיהן יותר מהן, שנה ופירש יותר מכולן.

ששה דברים נאמרו בעמי הארץ: א. אין מוסרין להם עדות. ב. אין מקבלין מהם עדות. ג. אין מגלים להם סוד, לפי שהולך רכיל ומגלה סוד. ד. אין ממנין אותם אפוטרופוס על יתומים וקופה של צדקה (שחשודים על הגזל). ה. אין מתלויים עמהם בדרך. ו. ויש אומרים אף אין מכריזים על אבידתם (לאו אחיד הוא, שאינו עושה מעשה עמך), ותנא קמא סובר שצריכים להחזיר אבידתו, שמא יצא ממנו זרע טוב שיהנה ממנו זה. **מחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה במשנה אם השיעור לחיוב חזרה הוא כביצה או כזית,** לרבי יוחנן נחלקו בשיעור חשיבות אוכל, וזהו גם מחלוקתם בשיעור כמות האוכלים שמזמנים עליו [ויש להפוך השיטות במשנה בברכות]. ולאביי, בזימון נחלקו בפירוש הפסוק 'ואכלת ושבעת וברכת', שלרבי מאיר די בשיעור 'אכילה', והיינו כזית, ו'שבעת' מלמד שצריך גם שתיה, ולרבי יהודה צריך 'אכילה שיש בה שביעה', והיינו כביצה. ובחמץ וקדשים נחלקו בסברא, שלרבי מאיר חזרתו כשיעורו לענין טומאתו, והיינו כביצה, ולרבי יהודה חזרתו כשיעור איסורו, והיינו כזית.

ליקוטי תוספות:
 • שביתת הרשות: לרש"י היינו שהלך להחשיך על התחום לקנות שביתה שם, ולתוספות שהולך לשמוח בפסח בבית אוהבו או קרובו.
 • צופים: לרש"י שם כפר, ולתוספות על פי תוספתא כל מקום מסביב ירושלים שיכול לראותו משם.
 • שריפת קדשים שנפסלו לפני הבירה מהא שכתוב בקודש באש תשרופו: לרש"י היינו כל הקדשים, ולתוספות דווקא קדשי קדשים ואימורי קדשי קלים אבל שאר קדשים שנאכלים לזרים הצריכו חכמים לשורפם לפני הבירה משום גזירה.
 • בזמננו מקבלים עדות מעמי הארץ כשיטת רבי יוסי במסכת חגיגה משום איבה.

דף נ'יום א' פרשת וארא - כ"ו טבת תשפ"א

דף נ' - עמוד א'

והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון: א. לר' אליעזר זה אור שיקר בעולם הזה דהיינו חמה, יהיה קל לעולם הבא. ב. לרבי יוחנן זה תלמוד נגעים ואהלות, שקשה בעולם הזה וקל לעולם הבא. ג. לרבי יהושע בן לוי אלו בני אדם שיקרים בעולם הזה, דהיינו עשירים וחשובים, ואינם טובים למקום ולכך קלים הם (אינם חשובים) לעולם הבא.

רבי יוסף בן רבי יהושע בן לוי פרחת נשמתו וראה בעולם העליון: א. עולם הפוך, עליונים למטה (החשובים כאן קלים שם) ותחתונים למעלה. ב. שמע שאומרים 'אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו'. ג. הרוגי לוד (שני אחים שמסרו עצמם למיתה להציל ישראל) אין אדם יכול לעמוד במחיצתם.

ביום ההוא יהיה על מצלות הסוס קודש לה, א. לרבי יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים כשיעור ריצת הסוס עד חצי היום. ב. לר' אליעזר כל מצילות שתולין בסוס לנוי ולקשקש יהיו קודש לה, ג. לר' יוחנן כל ביזה שבוזזין כשיעור ריצת הסוס עד חצי היום יהיה קודש לה.

יתעשרו ישראל לעתיד, כדכתיב והיו הסירות בבית ה' כמזרקים (של כסף וזהב מנדבת ישראל), והגזברים לא יהיו צריכים לעשות סחורה בנכסי הקדש לפי שיהא שם עושר גדול, וכדכתיב ולא יהיה עוד כנעני בבית ה', וכנעני הוא תגר. ולפירוש שני הוא מלשון 'אין כאן עני', שכל ישראל יהיו עשירים.

ואנשים שלא למדו, ומקום שלא שכיחי רבנן אצלם ככותים דמו.

במקום חשש איסור מתירין בפניהם אפילו לכותים, ולכן במקום שמפרישים חלה מאורז אם רוב אוכלים אורז לא מתירין לזר לאכול החלה שהפרישו ממנו בפניהם שלא תשתכח תורת חלה, אבל אם רוב אוכלים דגן, מתירין לזר שלא לאוכלו בפניהם שמא יבואו להפריש מחיוב על הפטור, ומן הפטור על החיוב.

עם הכל אדם רוחץ חוץ מאביו וחמיו ובעל אמו ובעל אחותו, רבי יהודה מתיר באביו מפני כבוד אביו שמשמשו והוא הדין בבעל אמו, שני אחים רוחצים כאחד (ובני כבול אסרו עליהן גזירה משום בעל אחותו), תלמיד עם רבו לא ירחוץ ואם רבו צריך לו מותר.

נותנין עליו חומרי המקום שהלך לשם, לאביי דווקא מבבל לבבל ומארץ ישראל לארץ ישראל או מבבל לארץ ישראל אבל מארץ ישראל לבבל לא, שבני בבל כפופים לבני ארץ ישראל ולא יבואו לידי מחלוקת, לרב אשי מי שדעתו לחזור אין נותנין עליו חומרי המקום.

דף נ"א - עמוד ב'
ראה אדם גדול שנהג היתר ולא למדו ממנו טעמו וסברתו, לרבה בר בר חנא אם ראה בעצמו הותר לו בין בפני האדם גדול ובין שלא בפניו, אבל אלו שלא ראו אסורים אפילו בפני זה שראה האדם גדול נוהג בכך, לרבי שמעון בן רבי יוסי בן לקוניא ראה היתר אצל רבי שמעון בר יוחאי והתיר משום כך לרבי יוחנן בן אליעזר לאכול בפניו הגם שרבי יוחנן ב"א לא ראה שרשב"י אכל.

כל הספיחים אסורים מזמן הביעור שילפינן מקרא הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתינו, לרבי שמעון חוץ מספיחי כרוב שאין כיוצא בו בירק השדה שאינה כלה כל ימות החורף, ולחכמים גם ספיחי כרוב אסורים גזירה אטו שאר ספיחים.

אל ישנה אדם מפני המחלוקת ששינינו במשנה, לא בא להתיר הבא ממקום שאין עושין למקום שעושין, ולא לאביי קאי רק ממקום שעושין למקום שאין עושין, ולרבה כוונת התנא לפרש שהבא ממקום שאין עושין למקום שעושין אין צריך לנהוג לפי מנהגם, משום שמה שצריך לנהוג מנהג המקום הוא כדי שלא יבוא למחלוקת, ובביטול מלאכה אין חשש משום שכמה בטלני איכא בשוקא.

ליקוטי תוספות:
• דברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור: היינו בדברים שידועים שאין איסור בדבר ורוצים להחמיר על עצמן ואף על פי כן אין מתירין שלא כולם דינא גמרי, אבל דברים הנוהגים מחמת טעות שסבורים שהוא אסור והוא מותר יכול להתיר בפניהם.
• נותנין עליו חומרי המקום דוקא במנהג שהנהיגו על פי תלמידי חכמים ולא על פי עצמן.
• כל הספיחין אסורים חוץ מספיחי כרוב: לרש"י מיירי לאחר ביעור ואין דין כלה לחיה מן השדה בכרוב שאין השורש כלה בשדה, לתוספות איירי בשביעית קודם ביעור.

דף נ"ב, יום ג' פרשת וארא - כ"ח טבת תשפ"א

דף נ"ב - עמוד א'
היודעים בקביעות החודש אסורים לעשות מלאכה ביום טוב שני בישוב, שהוא מקום שנהגו בו איסור, ובמדבר מותר.

המחלל יום טוב שני מנדין אותו, ולצורבא מרבנן - ללישנא קמא, רב יוסף שמתיה שהוא יותר חמור ממלקות, ללישנא בתרא, מקילין לו ומלקין אותו.
תלמיד שסרח היו מתקבצים לדונו להלקותו, ולא היו

וירא שם יהודה בת איש כנעני, היינו תגר, שהרי הזהיר אברהם ליצחק, ויצחק ליעקב שלא ישאו מבנות כנען.

ביום ההוא יהיה ה' אחד, לא כעולם הזה עולם הבא, בעולם הזה מברכים על בשורות טובות הטוב והמטיב ועל בשורות שאינן טובות דיין האמת, לעולם הבא כולו הטוב והמטיב (שאינן שם בשורה רעה)

שם ארבע אותיות, א. זה שמי וזה זכרי - לא כשאני נכתב (י"ד ה"א) אני נקרא (אלף דלת). ב. ביום ההוא שמו אחד - בעולם הבא נקרא ונכתב ביו"ד ה"א. ג. שמי לעלם כתיב ששם של ארבע אותיות הוא בהעלמה הן קריאתו והן דרשתו וטעמיו.

פרק מקום שנהגו

דף נ' - עמוד ב'

משנה. מקום שנהגו לעשות מלאכה בערב פסח עד חצות עושין, מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין, ההולך ממקום למקום נותנין עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם, ואל ישנה מפני המחלוקת, ההולך ממקום שכלו פירות שביעית שחייבים בביעור למקום שלא כלו חייב לבער, רבי יהודה אומר (יכול לומר להם) צא והבא לך אף אתה.

בערבי שבתות וימים טובים אסור לעשות מלאכה מן המנחה ולמעלה, ואם עשה מלאכה אינו רואה בה סימן ברכה לעולם, ובערב פסח אסור מחצות, ואם עשה שמותי משמתנין ליה.

אינו רואה סימן ברכה: א. במלאכה בערב שבת ויום טוב מן מנחה ולמעלה. ב. במלאכה במוצאי שבת ויום טוב ומוצאי יום הכיפורים. ג. במלאכה בזמן שיש נדנדוד עבירה, כתענית ציבור על הגשמים. ד. המצפה לשכר אשתו (שמתבזה אשתו על שכר מועט). ה. במשכיר ריחים (שטורח גדול ושכר מועט. מה שאין כן כשהוא קונה ריחים ומוכרן הרי זה כשאר סחורה). ו. המשתכר בקנים ובקנקנים (שנפח שלהם גדול ועין הרע שולטת). ז. תגרי סימטא (עין הרע שולטת). ח. מגדלי בהמה דקה (הכל צווחין עליהן). ט. קוצצי אילנות טובות (הכל תמיהין ומלעיזין עליהם ומתוך כך עין שולטת וצעקת בני אדם). י. נותנין עיניהם בחלק יפה (כשחולקין עם אחרים מקפידים ליטול חלק יפה). יא. שכר כותבי סת"ם, שכ"ד תעניות ישבו אנשי כנסת הגדולה על כותבי סת"ם שלא יתעשרו, שאם יתעשרו אינם כותבים. יב. וכן תגריהם ותגרי תגריהם, וכל העוסקים במלאכת שמים לרבות מוכרי תכלת. יג. מתורגמנים (שנראה כשכר שבת). יד. שכר יתומים, הם לא בני מחילה נינהו. טו. מעות הבאות ממדינות הים (שמשלח ספינותיו למקום סכנה ולא בכל יום מתרחש נס).

לשמה ושלא לשמה: א. שפל ונשכר - שאינו עושה מלאכה כל השבוע וגם לא בערב שבת אף על גב שלא לשם שמים מיכוין מכל מקום הוי מצוה. ב. כי גדול עד שמים חסדך - לעוסק שלא לשמה, על שמים חסדיך - לעוסק לשמה. ג. לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אף על פי שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. ד. העוסקין במלאכת שמים לשמה רואים סימן ברכה (שלא יניחו מלאכתם בשביל עשרם).

אל תטוש תורת אמן, ולכך אסר רבי יוחנן לבני ביישן לילך מצור לצידון בערב שבת (שלא להתבטל מלהכין צרכי שבת), שכך נהגו אבותיהם וקיבלו אבותיהם עליהם.

דף נ"א, יום ב' פרשת וארא - כ"ז טבת תשפ"א

דף נ"א - עמוד א'

דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם, שיבואו לזלזל יותר, ודווקא בכותים

מתקבצין לנדדותו, שנידוי חמור ממלקות, וחוששין לכבוד התורה.

ביאור מחלוקת רבי יהודה ותנא קמא במשנה לענין המוליך פירות שביעית ממקום למקום:

א. המוליך פירות ממקום שלא כלו למקום שלא כלו ושומע שכלו במקומו, לשון ראשון: לתנא קמא חייב לבער, לר' יהודה פטור, (ופליגי אם חייב לנהוג כמקום שיצא משם, אם בשעה שיצא עדיין לא נאסרו). לשון שני: לרבי יהודה חייב לבער שיש זלזול במקומו, כיון ששם כבר כלה, ות"ק מתיר.

ב. המוליך פירות ממקום שלא כלו למקום שכלו והחזירן למקומו ועדיין לא כלו שם, לאביי: לתנא קמא פטור מלבער ולר' יהודה חייב לבער, לרב אשי לכו"ע פטור.

ג. הכובש שלשה מינים בחבית אחת: לרבי אליעזר כשיכלה מין אחד מהן כולן אסורין, לרבי יהושע כל זמן שמין אחד קיים כולם מותרים, ולרבן גמליאל כל שכלה מינו מן השדה יבער מינו מן החבית, והלכה כדבריו. לרב אשי נחלקו בזה ת"ק ורבי יהודה, שאם הוליך החבית למקום שרק מקצת מינים כלו, ת"ק סובר כשיטת רבי יהושע, שאוכלין על סמך מין הכלה אחרון, אפילו את המין שכבר כלה, ור' יהודה סובר כשיטת רבן גמליאל שמין שכלה חייב לבער.

ד. זמן ביעור התמרים: לרבן שמעון בן גמליאל אוכלים כל זמן שהם נמצאים ב'כיפין' (באילן למעלה) אבל אם יש רק ב'שיצין' (באילן למטה) חייבים בביעור, שאין החיה יכולה להגיע אליהם מפני הקוצים. ולתנא קמא בברייתא אוכלים כל זמן שיש תמרים אפילו ב'שיצין'. ולרבינא בזה נחלקו ת"ק ורבי יהודה במשנתנו, שת"ק סובר כת"ק בברייתא, ורבי יהודה סובר כרשב"ג.

דף נ"ב - עמוד ב'

זמן ביעור פירות שביעית מן הבית, הוא בזמן שכלו לחיות מן השדה, ובארץ ישראל מחולק זמן הביעור לג' ארצות: יהודה עבר הירדן וגליל, וכל שכלו באחת משלש ארצות אלו אע"פ שלא כלו בשאר הארצות צריך לבער, שאין חיה שבארץ זו יוצאת לארץ אחרת.

כל אחת משלש הארצות שבארץ ישראל מחולקת לשלש ארצות, שבכל ארץ כלים הפירות בזמן אחר, אך אע"כ דינם כארץ אחת לענין ביעור, כיון שדרך החיות לילך מארץ לארץ באותה ארץ, ולפיכך אוכלים בכל אחת מהן עד שיכלה בכולם, ואוכלים תמרים ביהודה עד שיכלו תמרים שבצווער (לעיל ע"א).

פירות שביעית שיצאו מארץ ישראל לחוץ לארץ, לתנא קמא מתבער בכל מקום, ואינו צריך לטרוח להחזירו לארץ ישראל לבערו שם, לרבי שמעון בן אלעזר יחזור למקומו, שדרש מ'לחיה אשר בארצך' שצריך להפקירו לחיה שבארצך. לרב כהנא ר' אבהו פסק כרשב"א, ולרב הונא בדר"א ר' אבהו פסק כחכמים.

המדקדק בלימודו ששמע מרבו (מדקדק לשנותה ממנו פעם שניה) פוסקים כמותו (כשיש סתירה כיצד פסק רבו), וכגון רחבה דפומבדיתא, ולרב ספרא כך היה גם רב הונא.

אסור לקצוץ בשביעית ענפים שיש בהם פירות שלא נגמרו, מפני שמפסידם (ונאמר 'לאכלה' ודרשו 'ולא להפסד'), ואם אינם עתידות להתבשל יותר (תמרים ד'ניסחני'), מותר.

מאימתי נחשב ל'פרי' שאסור להפסידו בשביעית: לבית שמאי - כל האילנות, משיוציאו תחילת העלין בימי ניסן.

לבית הלל - חרובין משישרשו, הזיתים משיגדיל הנץ, הגפנים משנעשה בוסר, ולרבי יוסי גפנים משיעשו 'סמדר' (שנפלו פרחי הגפן ונראית צורת ענבים), ובשאר אילנות גם לבית הלל משיוציאו תחילת העלין בימי ניסן.

ליקוטי תוספות:

• היוודע בקביעות החודש אסור לו לעשות מלאכה אפילו בצינעא או דעתו לחזור

• עד שיכלה אחרון שבה: לרש"י עד שתכלה האחרון שבארצות והשלש ארצות שבכל אחת שוות הם, לתוספות אחרון שבה הינו כל אחת לענינו פירות שבה עד שיכלה אחרון שבה, פירות שבעמקים עד שיכלה פירות שבעמקים, פירות שבשפילה עד שיכלה פירות שבשפילה.

• מזמן הביעור: לרש"י צריך להפקירו במקום דריסת חיה ובהמה, לתוספות האיסור לאוכלו הוא רק אם משאירו בביתו בחוקתו. אבל אם מפקירו ומוציאו מרשותו שיאכלנו כל מי שירצה בין אדם ובין חיה מותר לו להכניסו לביתו ולאכלו לאחר הביעור.

• אסור להוציא פירות שביעית מארץ ישראל לחוץ לארץ. ורב ספרא שהוציא משום שיש חילוק בין אכילה לסחורה לגירסא לפנינו לסחורה מותר (ולגירסת החזו"א לסחורה אסור).

דף נ"ג, יום ד' פרשת וארא - כ"ט טבת תשפ"א

דף נ"ג - עמוד א'

זמני ביעור פירות שביעית - ענבים משהגיע הפסח, זיתים משהגיע עצרת, גרוגרות משהגיע חנוכה, תמרים משהגיע פורים, ורבי יוחנן מחליף זמני גרוגרות ותמרים. וזהו בדרך כלל, אבל אם יש מאוחרות מהם בשדה, אוכלים עד שיכלו. אין מביאין ביכורים מדקלים שבהרים ולא מתבואה שבעמקים, שאין מביאים אלא ממקום משובח.

נחל איתן לעגלה ערופה צריך שיהיו קנים גדלים בו, ואם לא, אינו נקרא נחל.

המוכר שפלה צריך שיהיו בו עצי שקמה.

משנה. למכור בהמה דקה לנכרים תלוי במנהג מקומות, שיש מקומות שהחמירו אטו בהמה גסה. ובהמה גסה בכל מקום אין מוכרים אפילו קטנים ושבורים. ורבי יהודה מתיר בשבורים. ובן בתירא מתיר בסוס.

אכילת צלי בליל פסח - יש נוהגים שאינם אוכלים, שנראה כאוכל קרבן פסח בחוץ, ותלוי במנהג המקומות.

אסור לומר 'בשר זה לפסח', שנראה כמקדיש לפסח ואוכל קדשים בחוץ, ודווקא בשר, אבל מותר לומר 'חיטים אלו לפסח', שבודאי כוונתו שהם שמורות לפסח, ואין חשש שיפרשו כוונתו שבדעתו למכרם ולקנות בדמיהם קרבן פסח.

אסור לאכול גדי מקולס [צלוי כולו כקרבן פסח] בליל פסח, ואפילו לא אמר 'בשר זה לפסח'.

דף נ"ג - עמוד ב'

התנדב והקדיש שלא כדרך המתנדבים ומקדישים - לת"ק חל ההקדש, ולרבי שמעון לא, ולכן האומר 'הרי עלי מנחה מן השעורים' - לת"ק מביא מן החיטים שתפוס לשון ראשון, לר"ש אף בגמר דבריו אדם נתפס, והיינו 'שעורין', וכיון שאין מנחת נדבה באה אלא מן החיטים, פטור, שלא התנדב כדרך המתנדבים. וכן נחלקו בקורא שם פסח על בשר בזמן הזה שהוא שלא כדרך המקדישים משום שקורא שם אחר שכבר נשחטה הבהמה, שלרבי שמעון אינו כלום, ולחכמים מפרשים דעתו לדמי פסח, וחל עליו השם.

חנניה מישראל ועזריה מסרו נפשם על קדושת השם אחר שנשאו ק"ו מהצפרדעים.

תודוס איש רומי גברא רבה הוי, ולכן לא נידוהו על שהנהיג לאכול גדי מקולס בליל פסח. וי"א שהיה נותן

(אחרונות של גשמים), לשמואל מותר, לרבי יוחנן אסור. **ספק קביעה דירחא** - ביוה"כ להחמיר ובתשעה באב להקל.

ההבדלים בין תשעה באב לתענית ציבור: תשעה באב - עוברות ומניקות מתענות ומשלימות (ובתענית ציבור עיין תענית י"ד). מלאכה מותרת במקום שאין נוהגין איסור, ואפילו לרשב"ג אינה אסורה אלא שרשאי ליבטל, ותענית ציבור אסור במלאכה. בתענית ציבור אומרים כ"ד ברכות בתפילה, משא"כ בתשעה באב. בתשעה באב אסור להושיט אצבעו במים, ובתענית ציבור אסור רק לרחוץ כל גופו, אבל פניו וידי ורגליו מותר. לשמואל אין חומר תענית ציבור בבבל, שאינה חסרה גשמים, משא"כ תשעה באב נוהג גם בבבל. בתענית ציבור חובה להתפלל נעילה, משא"כ בתשעה באב אינה אלא רשות.

דף נ"ה, יום ו' פרשת וארא - ב' שבת תשפ"א

דף נ"ה עמוד א'

האם חיישינן ליוהרא, נחלקו בזה רשב"ג וחכמים, ונפק"מ האם מותר לכל אדם לעשות עצמו כתלמיד חכם ולא לעשות מלאכה בתשעה באב במקום שעושים, וכן האם מותר לחתן לקרות קריאת שמע בלילה הראשון, לרבי יוחנן - שני הדינים שוים ובשניהם סבר אחד מהם שמותר והשני סבר שאסור. לרב שישא בדר"א - לחכמים חיישינן ליוהרא במלאכת תשעה באב, שכו"ע עושין מלאכה והוא לא, אבל בקריאת שמע שכו"ע קוראים והחתן כמותם אינו נראה כיוהרא. ולרשב"ג במלאכת תשעה באב לא חיישינן ליוהרא, שיאמרו שאין לו מלאכה, אבל בקריאת שמע חוששים ליוהרא, שאנן סהדי שאינו יכול לכוין.

משנה. ביהודה היו עושין מלאכה בערב פסח עד חצות ובגליל לא, לר"מ תלוי במנהג המקומות ובמקום שנהגו שלא לעשות אסורים משום שהחמירו על עצמם, לרבי יהודה בגליל לא עשו מלאכה משום שסברו שאסור מן הדין.

ליל י"ד במקום שנהגו איסור מלאכה בערב פסח - לבית שמאי אסור במלאכה, ולבית הלל האיסור הוא רק מהנץ החמה **המנכש בי"ג ניסן ונעקרה השיבולת מידו,** שותלה במקום טיט כדי שתמהר ליקלט (ולא במקום הגרדי - יבש), שהעומר מתיר את הנשרשים וזריעה נקלטת לג' ימים, לרבא ורב אשי הוא הדין בי"ד במקומות שעושין מלאכה קודם חצות, שיש ג' ימים עד העומר על ידי תרי מקצת היום ככולו (י"ד וט"ז), ולרבינא לכו"ע אסור בי"ד, שלא אמרינן תרי מקצת היום ככולו.

משנה. יש מלאכות המותרות בערב פסח קודם חצות גם במקומות שאינם עושים מלאכה, לר"מ כל מלאכה שהתחיל קודם י"ד גומרה בי"ד, אם היא צורך המועד, אך לא יתחיל בי"ד אע"פ שיכול לגומרה בי"ד ואפילו היא מלאכה קטנה.

דף נ"ה - עמוד ב'

לחכמים ג' אומניות עושין מלאכתן בערב פסח גם במקומות שנהגו שלא לעשות מלאכה, החייטים והספרין והכובסין, והטעם הוא מפני שיש להם היתר בחול המועד החמור מערב פסח, שהדיוט מותר לתפור במועד, ובי"ד מקילים גם לחייט אומן, ומספרים ומכבסים בי"ד לכל אדם, כיון שבחוה"מ יש היתר בזה לבא ממדינת הים וליוצא מבית האסורים.

לרבי יוסי בר יהודה אף הרצענין מותרים בעשיית מלאכתם ערב פסח, שכן עולי רגלים מתקנים מנעליהם בחולו של מועד, ולחכמים אסורים, שלא ילפינן היתר שתחילת מלאכה לעשות מנעלים חדשים ממה שהתירו לתקנם.

מושיבין שובכין ליונים ומושיבין תרנגולים לחמם ביצים בי"ד, ותרנגולת שברחה - אף בחולו של מועד מחזירים אותה למקומה, ואם מתה מושיבין אחרת תחתיה שדבר האבד הוא.

תרנגולת שברחה מחזירין, דווקא תוך ג' למרדה שלא עבר חמימותה, ולאחר ג' ימי ישיבתה שנשתנו הביצים, ואם לא יחזירה יפסידם לגמרי, אבל תוך ג' ימי ישיבה שנשתנו קצת

סחורה לתלמידי חכמים להשתכר בה, וכל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של מעלה.

משנה. הדלקת נר בבית בליל יום הכיפורים תלוי במנהג מקומות. ושניהם לשם שמים מתכוונים. ובכל מקום מדליקים בבה"כ ובבהמ"ד ובמבואות האפלים ואצל החולים.

יום הכיפורים שחל בשבת - לרשב"א בכל המקומות מדליקים, מפני כבוד השבת, ולחכמים הרי זה כחל בחול, ותלוי במנהג המקומות

ליקוטי תוספות:

• המקדיש קרבן פסח מחיים בזמן הזה: משמע משיטת רש"י שחל גם לרבי שמעון לרבי שמעון, לשיטת התוספות אינו חל שהוי בהקדישו על מנת להקריבו בחוץ

• הרי עלי מנחת שעורים לרבי יוסי: לשיטת רש"י סבירא ליה ר"י שתפוס גם לשון אחרון וחייב מנחת חיים, לתוספות הני מילי באומר שני דברים מה שאין כן כאן ביטל דבריו הראשונים.

• מה ראו חנניה מישאל ועזריה: לרש"י מה ראו שלא דרשו וחי בהם ולא שימות בהם, לתוספות לפי ר"ת שצ'לם של נבוכדנצר לא היה עבודה זרה, ולר"י מה ראו שלא ברחו שהרי קודם המעשה יכלו לברוח.

• אין מברך מתי שנהנה מן האור רק במוצאי שבת משום שמברך רק על הנאת הגוף. ועל האור השמש מברך בכל יום שמתחדש בכל יום.

דף נ"ד, יום ה' פרשת וארא - ר"ח שבת תשפ"א

דף נ"ד - עמוד א'

ברכת האור במוצאי יוה"כ, נחלקו האמוראים בדעת רבי יוחנן אם מברך רק במוצאי שבת, הואיל ואז תחילת ברייתו, או מברך גם במוצאי יוה"כ, שדבר חידוש הוא שלא נהנה מן האור היום, וכן עמא דבר.

במוצאי יוה"כ מברך רק על נר ששבת, משא"כ במוצ"ש מברך גם על אש שהוציא מעצים ואבנים, שאז הוא תחילת בריאת אור. **זמן ברכת האור -** לת"ק מיד כשרואה אור גם בלי כוס, וכן נהג רבי (וכן לענין ברכת הבשמים), ואף על פי כן חזר וסידרם על הכוס להוציא בניו ובני ביתו. לרבי יהודה מברך לכתחילה על הכוס, וכן נהג רבי חייא.

דברים שנבראו ערב שבת בין השמשות: בארה של מרים, מן, קשת שבענן, קריאת שם האותיות, צורת האותיות, לוחות, קברו של משה, מערה שעמד בה משה ואליהו, פתיחת פי האתון, פתיחת פי הארץ. רבי יאשיה אומר משום אביו אף האיל של אברהם אבינו, והשמיר, לרבי יהודה אף הצבת, וי"א אף מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה, וי"א אף המזיקין, וי"א אף בגדו של אדם הראשון, לרבי נחמיה משום אביו אף הפרד, ולרשב"ג הפרד נברא בימי ענה, שהיה פסול (ממזר) והביא פסול לעולם. והאש שלנו - לרבי יוסי עלתה במחשבה בערב שבת בין השמשות, ולא נבראה עד מוצאי שבת על ידי דעה שנתן הקב"ה באדם הראשון כעין דוגמה של מעלה. **שבעה דברים נבראו קודם בריאת העולם,** תורה, תשובה, גן עדן, חלל הגיהנום, כסא הכבוד, בית המקדש, שמו של משיח. **אור שברא הקב"ה בשני בשבת** הוא אור הגיהנום, ואין לו כבייה לעולם, ולכך לא נאמר ביום שני 'כי טוב', וחזר וכללו בכי טוב ביום הששי, שיש בו טובה שהרשעים נידונין בו.

דף נ"ד - עמוד ב'

שבעה דברים מכוסים מבני אדם, יום המיתה, יום הנחמה (מדאגתו), עומק הדין, מה בלבו של חבירו, כמה משתכר, מלכות בית דוד מתי תחזור, מלכות רומי מתי תכלה.

שלושה דברים עלו במחשבה להבראות ונבראו, שמבלעדיהם לא היה העולם מתקיים, על המת שיסריח, ושישתכח מן הלב, על התבואה שתרקב, וי"א אף על המטבע שתצא.

משנה. עשיית מלאכה בתשעה באב תלוי במנהג מקומות, ובכל מקום תלמידי חכמים בטילים. לרשב"ג יכול כל אחד לעשות עצמו תלמיד חכם (ואין בזה משום יוהרא).

ספק זמן תענית: בין השמשות - ביוה"כ אסור, בתשעה באב, לשמואל מותר, לרבא ורבי יוחנן אסור, בתענית ציבור

ומוכרם בזול, לרב הונא אין מחזירין, שלהפסד מועט לא חששו, ולרב אמי מחזירין, שחוששין גם להפסד מועט. **זבל שבחצר** - בי"ד מוציאים לאשפה, ובחזה"מ מסלקים לצדדים. ולרבה אם נתקלקלה החצר כולה ונעשית כרפת, עד שאין מקום לסלק לצדדים, גם בחזה"מ מוציאים לאשפה. **מוליכים כלים לבית האומן** - רק בי"ד, אך בחזה"מ אסור. **מביאין כלים מבית האומן** - בי"ד אפילו שלא לצורך המועד, אבל בחזה"מ מותר רק לצורך המועד, ואם אין לאומן מה לאכול משלם לו ומניח הכלי אצלו, ואם חושש שיגנב שם או שאינו מאמינו, מפנם לחצר אחרת, ואם גם שם יש חשש גניבה - מביאים בצנעה לתוך ביתו.

ליקוטי תוספות:

- בתענית ציבור מותר לרוחץ כל גופו בצונן.
- אסור לתקן מנעלים בחול המועד שלא התירו אלא לעולי רגלים, ואינו דבר האבוד שיכול לקנות חדשים

דף נ"ז, שב"ק פרשת וארא - ג' שבט תשפ"א

דף נ"ז - עמוד א'

משנה. ששה דברים עשו אנשי יריחו על שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו. שלשה שלא מיחו:

א. מרכיבין דקלים כל יום י"ד ניסון, (שסברי לאו מלאכה חשובה היא. רש"י מנחות עא.).

ב. כורכין את שמע, י"א שלא היו מפסיקים בין קבלת עול מלכות שמים שבפסוק ראשון לפסוק ואהבת, י"א שלא היו אומרים ברוך שם כמל"ו (לגירסא אחרת שהביא רש"י - שהיו אומרים בשכמל"ו בקול רם), י"א שלא היו מפסיקים בין היום לעל לבכר.

ג. גודשין לפני העומר, שלא חששו שיבואו לאכול ממנו, כיון שבדילי מיניה כל השנה (וקצירה מותרת, שתבואה של יריחו תבואת עמקים היא, ואינה כשירה למנחות).

שלשה שמיחו:

א. מתירים בהנאה ענפים שגדלו מאילנות שהקדישו אבותיהם. ומיחו בהם חכמים, שהגם שאין מעילה בגידולים, מכל מקום אסורים.

ב. פורצין פרצות בגינותיהם ופרדסיהם להאכיל לעניים בשבתות ויו"ט בשני בצורת פירות שנפלו מן האילנות בשבת, ומיחו בהם חכמים, משום מוקצה, או משום שמא יעלה ויתלוש.

ג. נותנין פאה מן הירק, ומיחו בהם חכמים משום שמן הדין אינם חייבים בפאה, ולכן חייבים במעשר, ומכשילים את העניים לאכלן בלא לעשרן.

ששה דברים עשה חזקיה, על ג' הודו לו - גירר עצמות אביו במיטה של חבלים, שיתגנה על רשעו. כיתת נחש הנחושת לפי שהיו טועים אחריו. גנז ספר רפואות לפי שהיו החולים מתרפאים מיד ולא היה לבם נכנע. על ג' לא הודו לו - קיצץ דלתות היכל ושיגרן למלך אשור. סתם מי גיחון העליון, שהיה לו לבטוח בהקב"ה. עיבר ניסון בניסון, ואין מעברים השנה אחר שנכנס ניסון.

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד - אומרים בחשאי כיון שרק יעקב אבינו אמרה ולא משה רבינו, ובמקום חשש תרעומת המינים אמרו בקול רם.

שלשה דברים שלא מיחו חכמים באנשי יריחו פליגי רבי מאיר ורבי יהודה אם עשו ברצון חכמים.

דף נ"ז - עמוד ב'

מחלוקת אנשי יריחו וחכמים בהיתר פירות הנושרים בשבת ויו"ט - לעולא אר"ל פליגי בתמרים התלושים ומונחים בראש הדקל (מכבדות), אי חיישינן שמא יתלוש מן המחוברים המצויים שם, אבל בכיפין שהם נמוכים ואין שם תמרים המחוברים, כיון שלכא למיחש לתלישה לדברי הכל מותר. לרבי אר"ל פליגי בכיפין, אם מוכן לעורבים הוי מוכן לאדם, ובמכבדות דברי הכל אסור שמא יתלוש.

מוכן לאדם אינו מוכן לכלבים, ולכן בהמה שנתבלה בשבת אסורה לכלבים, כיון שהיתה ראויה לאדם בין השמשות.

כללים לחיוב פאה: 1. שיהא ראוי לאכילה. 2. מקפידים עליו לשומרו, פרט להפקר. 3. גידולו מן הארץ, פרט לכמהין ופטוריות. 4. לקיטתן כאחת, פרט לתאנים. 5. מכניסו לקיום, פרט לירק.

מכניסו לקיום ע"י דבר אחר, כגון עלי לפתות שמכניסין אותן לקיום ע"י האימהות, לאנשי יריחו שמה קיום, וחייב בפאה, לחכמים לאו שמה קיום ופטור.

ליקוטי תוספות:

- מחלוקת בשל מכבדות וכיפין: לרש"י מיירי בנתלש ביום טוב ולתוספות מיירי בתלוש כבר מערב יום טוב.

דף נ"ז, יום א' פרשת בא - ד' שבט תשפ"א

דף נ"ז - עמוד א'

אנשי יריחו לא היו נותנין פאה מכל הירקות, (אלא מאלו שמכניסים לקיום את העלים על ידי האמהות), לרבי יוסי נתנו רק מלפת וקפלוט, ולרבי שמעון רק מלפת וכרוב.

אין נותנין פאה לירק, שהעניים אוכלין אותם בלא לעשרם, כדין פאה הפטורה ממעשר, ובירקות אין חיוב פאה וחייבים במעשר.

בן בוהיין נתן פאה מירק, ואביו אמר לעניים שליטו הפאה שישליכו מה שלקטו ויתן להם כפליים במעושר, וכדי שיאמינוהו שמתכוין באמת ליתן להם, הסביר להם שאומר להם כן לא מפני שעינו צרה במה שלקטו, אלא מפני שאמרו חכמים אין נותנים פאה לירק.

עורות קדשי קדשים - בתחילה היו מתחלקים לכהנים כל יום לאנשי בית אב של אותו יום, וכיון שהיו בעלי זרוע נוטלים יותר מחלקם התקינו שיהיו מתחלקים בערב שבת לכל המשמר, וכיון שהיו גדולי כהונה נוטלים יותר מחלקם הקדישום כל המשמרות יחד, ומזה חיפו את ההיכל בטבלאות של זהב שהן אמה על אמה וכעובי דינר זהב, והיו מראים אותם לעולי רגלים, שיהיו רואים שמלאכתם נאה ואין בה דופי.

ד' צווחות צוחה העזרה: א. צאו מכאן בני עלי שטימאו היכל ה', ב. צא מכאן יששכר איש כפר ברקאי שמכבד את עצמו ומחלל קדשי שמים, שלבש על ידיו משי כשעשה העבודה, ויש בזה חציצה ובזיון קדשים, ג. שאו שערים ראשיכם ויכנסו ישמעאל בן פיקאי תלמידו של פנחס, וישמש בכהונה גדולה, ד. שאו וכו', ויכנס יוחנן בן גרבאי וימלא כריסו מקדשי שמים.

יוחנן בן גרבאי, היה מגדל בביתו הרבה כהנים עד שהיו אוכלים ג' מאות עגלים ושותין ג' מאות גרבי יין, ואוכלים מ' סאה גוזלות בקינוח סעודה, וכל ימיו לא נמצא נותר במקדש.

דף נ"ז ע"ב

גמול שנשתלם יששכר איש כפר ברקאי - שהראה בזלזול עם ידו לפני המלך, שבשר כבש עדיף מגדי (כדעתה של המלכה ולהיפך מדעת המלך), והראיה שקרבן התמיד הוא כבש, ונענש שקצצו את שני ידיו.

כבש ועז - שניהם שוים בחשיבותם.

ליקוטי תוספות:

- פאה פטור ממעשר אבל הנותן פאה לירק חייב במעשר ואינו פטור מטעם הפקר שאינו הפקר כיון שהפקירו רק לעניים כשיטת בית הלל, אי נמי שהיו הפקר בטעות.
- מצוה הנעשה בכריכת ידים בשיראים הוי חציצה ופסול. אבל באופן שהסודר מסייעו להחזיקו לא הוי חציצה. וכן לענין לולב.

פרק תמיד נשחט

דף נ"ח, יום ב' פרשת בא - ה' שבט תשפ"א

דף נ"ח - עמוד א'

משנה. תמיד של בין הערביים נשחט בח' ומחצה וגמר הקרבתו בט' ומחצה. בערב פסח - כיון שצריך להקריב הפסח אחריו מקדימים לשחטו בז' ומחצה ונמשך עד ח' ומחצה. בערב

פסח שחל בערב שבת - כיון שצריך לצלות הפסח מבעוד יום, מקדימים לשחוט התמיד בו' ומחצה ונמשך עד ז' ומחצה. המקור לזמן הקרבת תמיד של בין הערביים בח' ומחצה - לריב"ל נדרש מכך שנאמר 'בין הערביים' ולא 'בערב', שיקריבוהו בין ב' ערביים, ב' שעות ומחצה לכאן ולכאן. ולרובא הוא רק מדרבנן, ש'בין הערביים' הוא מאז שמתחילה השמש לנטות למערב (שש ומחצה. רש"י. וראה מה שציין בגליון הש"ס), ומן הדין היה צריך להקריבו מיד בתחילת הזמן, משום זריזין מקדימין, ותקנו חכמים לאחר לוח' ומחצה כדי שיוכלו להקריב נדרים ונדבות, ורק בערב פסח מקדימים.

מחלוקת אם מוספים קודמין לבזיכין - זמן מוסף

בשש, מדכתיב 'ביום' ולא כתיב 'בבוקר'. יש אומרים שבזיכין אחריהם, דכתיב בהם שני פעמים 'ביום', ויש אומרים שבזיכין לפנייהם דילפינן מחביתין.

זמן הקרבת תמיד בערב פסח שחל בשבת, למשנתנו זמנו בז' ומחצה, לאביי זוהי שיטת רבי ישמעאל, אבל לר"ע זמנו בו' ומחצה, ונחלקו האם מוספים קודמין לבזיכין (שמוספים בשש, ואם הבזיכין אחריהם צריך לאחר התמיד עד שבע ומחצה). לרובא משנתנו כרבי עקיבא, אבל לרבי ישמעאל זמנו בח' ומחצה, ונחלקו אם חיישינן שיתחמם הבשר אם מקדימין לשחוטו (שאינן הדחת קרבי דוחה שבת). לרבה בר עולא לכו"ע זמנו בז' ומחצה.

דף נ"ח - עמוד ב'

זמן תמיד של בין הערביים בכל שבת, לרבה בר עולא נחלקו בזה התנאים דלעיל, לרבי ישמעאל כזמנו בחול, אף שאין נדרים ונדבות, דגזרינן שבת אטו חול, לרבי עקיבא נשחט בז' ומחצה ולא גזרינן אטו חול. אך אינו נשחט בשש ומחצה, משום שמוספים קודמים לבזיכין.

אין דבר קרב לפני תמיד של שחר, מדכתיב אחר סידור המערכה - 'וערך עליה העולה' - ו'ה' היינו החשובה, והיא עולת התמיד האמורה תחילה בפרשת הקרבנות שבפרשת פינחס.

אין דבר קרב אחר תמיד של בין הערביים, לאביי נלמד מקרא ד'והקטיר עליה חלבי השלמים' 'עליה' [-על תמיד של שחר] תקריב השלמים ולא על חברתה, ולרובא דורשים 'השלמים' - מלשון השלם, שעל תמיד של שחר משלימים כל הקרבנות.

מקריבין התמיד קודם הפסח, משום דיאחר דבר שנאמר בו 'בערב' ו'בין הערביים' (פסח), לדבר שנאמר בו רק 'בערב' (תמיד).

דף נ"ט, יום ג' פרשת בא - ו' שבט תשפ"א

דף נ"ט - עמוד א'

זמן הקרבת הפסח הוא אחר הקרבת התמיד, שבתמיד כתיב 'בין הערביים' ובפסח כתיב גם 'בערב' וגם 'בין הערביים'.

זמן הקטרת הקטורת והדלקת הנרות, לברייתא קמייתא הוא אחר הקרבת הפסח, דכתיב בנרות 'יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בוקר', 'אותו' למעוטי שאין עבודה אחריה, וקטורת אתקש לנרות. לברייתא בתרייתא קטורת ונרות אחר התמיד קודם הקרבת הפסח, ו'אותו' למעוטי עבודה שבפנים דהיינו קטורת שאין מקטירין אותה אחר הדלקת הנרות.

בשחרית מקטירין הקטורת לפני הקרבת תמיד של שחר, שבקטורת כתיב 'בבוקר בבוקר', ובתמיד כתיב רק 'בוקר' אחד.

קרבנות של מחוסר כיפורים קרבים אחר תמיד של בין הערביים, לת"ק רק בערב פסח, שפסח הוא עשה שיש בו כרת ודוחה עשה דהשלמה שאין בו כרת. ולרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא גם בכל השנה, כדי לקיים מצות אכילת קדשים - לרב חסדא מיירי דווקא בחטאת העוף שאין בה הקטרה, ואין בזה משום דחיית עשה דהשלמה (וכבר הקריב אשמו ועולתו, שמיירי במצורע שעולתו כשרה אם קרבה קודם לחטאתו), ולר"פ מיירי גם בחטאת בהמה, שמעלה האברים ומלינים ע"ג המזבח, שאין

שם פסול לינה, ומקטירם למחר אחר תמיד של שחר. ואין חוששים שהכהנים יטעו ויקטירום בלילה, שכהנים זריזין הן, והמעלץ יודיע לאחיו הכהנים שנשחטו אחר התמיד (להלו ע"ב).

עולה שמחוסר כפורים, מעכבתו מלאכול בקדשים.

החטאת לעולם קודמת לעולה, ואפילו חטאת עוף קודמת לעולת בהמה, חוץ מעולת מצורע שבדיעבד אם הביאה קודם לחטאת שלו נתכפר.

דף נ"ט - עמוד ב'

אין כהנים אוכלים בשר קדשים לפני הקטרת האימורים, והיינו רק בדאפשר, משא"כ בנטמאו או נאבדו האימורים, או בקרבן של מחוסר כפרה שנשחט אחר התמיד שאסור להקטירו עד למחר - אז אוכלים אף קודם הקטרה.

כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, וכל זמן שהכהנים אינם אוכלים אין לבעלים כפרה, ואינו יכול לאכול בקדשים.

אימורים הראויים להקרבה קודם תמיד של בין הערביים, והיינו שזרקו דמן ביום ולא הספיקו להקטיר האימורין, מקטירם כל הלילה, ונפסלין בלינה רק אם הם למטה מן המזבח בעלות השחר. **עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת ויו"ט**, אבל של שבת קריבה ביו"ט.

ליקוטי תוספות:

- עשה שיש בו כרת דוחה עשה הקל לריב"א צריך בזמן שמיעקר האי מקיים האי. לר"י בעשה חמור לא בעינן בעידנא.
- אכילת כהנים מעכב כפרה היינו דווקא בזמן שראוי לאכילה.

דף ס', יום ד' פרשת בא - ז' שבט תשפ"א

דף ס' - עמוד א'

האומר שני לשונות, כגון 'תמורת עולה תמורת שלמים', לרבי מאיר תפוס לשון ראשון והרי זו עולה, ולרבי יוסי אף בגמר דבריו אדם נתפס, ותרעה עד שתומם, ותמכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים.

השוחט את הפסח 'לשמו' ו'שלא לשמו' ששנינו במשנה שפסול, לרבי יוסי היינו אפילו שני המחשבות בעבודה אחת, ולרבי מאיר דווקא בב' עבודות, אבל בעבודה אחת תפוס לשון ראשון וכשר.

מחשבין מעבודה לעבודה, שאם חישב בשעת שחיטה ב' מחשבות, א' שחיטה לשמה, ב' שיזרוק דמו שלא לשמו, נפסל הקרבן אפילו אם אח"כ זרק דמו לשמו, וגם ר"מ מודה שתפוס לשון שניהם.

זריקה במחשבה שיאכלנו פסול, כגון זקן או חולה שאינו יכולים לאכול, או שלא למנויו, או לערל שמתו אחיו מחמת מילה, או לטמאין, אינו פוסל הפסח, שאין מחשבת פסולי אכילה פוסלת אלא בשחיטה, וכן אם שחט לאוכליו ע"מ לזרוק הדם שלא לאוכליו, כשר.

דף ס' - עמוד ב'

הפריש קרבן פסח בשאר ימות השנה, ושחטו קודם פסח לשם שלמים כשר, שחטו לשם פסח פסול.

קרבן פסח בשאר ימות השנה ששחטו 'לשמו' ו'שלא לשמו' - לסברת רב דימי פסול, וכדין 'שלא לשמו' ולשמו' בזמן הקרבת הפסח, שאין מחשבת 'לשמו' מוציאה מידי המחשבה הקודמת להכשירו. לסברת ר' ירמיה ורבא כשר. סברת ר' ירמיה היא שמחשבת 'לשמו' בפסח בשאר ימות השנה קלה ממחשבת 'שלא לשמו' הפוסלת את הפסח בזמנו, שכאן פסול 'לשמו' אינו נוהג בכל הזבחים, ולכך יכולה מחשבת 'שלא לשמו' להוציא ממחשבת 'לשמו' ולהכשיר הקרבן. וסברת רבא היא, משום שסתמא לשמו, ואעפ"כ מהני אם עקרו ע"י דיבור ד'שלא לשמו' להכשירו, ולכן ה"ה אם אמר בפירוש בתחילה 'לשמו', מהני 'שלא לשמו' לעקור מחשבת 'לשמו' ולהכשירו.

הפריש פסח בשאר ימות השנה ושחטו בסתם פסול, ובכה"ג לכו"ע מהני מחשבת שלא לשמו לאפוקי משם פסח והקרבן

כשר, כיון שלא אמר לשמו ושלא לשמו.

סתמא ועומד לכך - לרב אדא ב"א לא הוה כאילו פירש בפירוש לכך, ולכן סתמא ואח"כ פירש הפיכו, נעקר הסתמא לגמרי ולא הוה כפירש ב' דברים, ולרבא רק בסתמא לאוכליו ושחיט ליה שלא לאוכליו נעקר הסתמא, כיון שסתמא ד'לאוכליו' אינו אלים, שהרי נמנין ומושכינן ידיהם עד שישחט, משא"כ סתמא ד'לשמו' כל זמן שלא נעקר ודאי לשמו קאי והוה כאמר 'לשם פסח'.

דף ס"א, יום ה' פרשת בא - ח' שבט תשפ"א

דף ס"א - עמוד א'

פסח ששחטו בשאר ימות השנה לשם פסח אך בשינוי בעלים - לרב פפא שינוי בעלים הוא כדין שינוי קודש (שלא לשמו) ומכשיר הקרבן (כדמצינו בפסח בזמנו ששניהם פוסלים הקרבן, וא"כ ה"ה שלא בזמנו כשם שינוי קודש מכשירו ה"ה שינוי בעלים). ולרבא אינו מכשירו משום דשינוי קודש אלים בארבעה דברים: א. פסול דשלא לשמו הוא פסול בגוף הקרבן (אך אינו דווקא, שגם שלא לשמו אינו אלא פסול מחשבה), ב. ופוסל בכל הד' עבודות, ג. וישנו לאחר מיתה, שאם שחטו בנו שלא לשמו פסול, ד. ופוסל גם בקרבן ציבור, משא"כ שינוי בעלים אינו פסול הגוף, ופוסל רק בזריקה (או שחטו ע"מ לזרוק דמו לשם אחר), ולא שייך לאחר מיתה שכבר אינו שייך לבעלים הראשונים (אמנם ראה להלן), ולא שייך בקרבן ציבור.

שינוי בעלים לאחר מיתה, כגון שמתו בעליו, והביאו בנו, ונשחט לשם אחר, לפי סתמא דגמרא אינו פסול, ולרב פנחס בדר"א יש שינוי בעלים אחר מיתה, שהיורש הוא בעל הקרבן, ואם נשחט לשם אחר פסול, וצריך היורש להביא קרבן אחר.

שחט הפסח שלא לאוכליו דהיינו לחולה וזקן, ושלא למנויו, לערלים, ולטמאים, פסול. שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו, למנויו ושלא למנויו, למולים ולערלים, לטמאים ולטהורים, כשר.

שחט הפסח קודם חצות פסול, קודם התמיד כשר, ובלבד שיהא אחד ממרס בדמו עד אחר זריקת דם התמיד ואז זורקים דם הפסח, ואם נזרק דם הפסח קודם לתמיד, כשר.

שחטו שלא למנויו פסול, דכתיב 'במכסת וגו' תכוסו' (שהוא לשון מינוי), והוא גם לשון שחיטה (היינו לרבי, ולת"ק נדרש מדכתיב לאחריו 'ושחטו' רש"י בע"ב, וראה תוס'), ומלמד שבשעת שחיטה צריך להתכוין למנויו, ושינה עליו הכתוב לעכב.

שחטו שלא לאוכליו פסול, דכתיב 'איש לפי אכלו תכוסו' והוקשו אוכלים למנויים.

דף ס"א - עמוד ב'

שחטו למולין על מנת שיתכפרו בו ערלים בזריקה, לרב חסדא פסול, ולרבה כשר (ולהלן תתבאר פלוגתתם).

ערל וטמא פסולים רק להביא קרבן פסח שעיקרו עומד לאכילה, אבל לא בשאר קרבנות, שאין מעכב בהם אכילת בעלים, ולכן הדין הוא שמשלחים קרבנותיהם אף שאסורים באכילת קדשים.

מקצת זמן ככל זמן, שאפילו חישוב רק על כזית אחד לאכלו חוץ לזמנו, נתפגל כל הקרבן.

שחטו למולים ולערלים כשר, לסתמא דגמרא בדעת רבה ורב חסדא, ילפינן מקרא ד'וכל ערל' שאין הפסח פסול עד ששחטו כולו לערלים, ונחלקו מה דורשים מ'זאת', לרבה ממעטים שדווקא בשחיטה (שפוסלת בה מחשבת אוכלים) פוסלת מחשבה לערלים, אבל בזריקה אף אם חשב רק לערלים אין המחשבה פוסלת, ולרב חסדא דורשים להיפך, שבזריקה (שחמורה משחיטה, שבה נקבע הפיגול) אף מקצת ערלה פוסלת, שאם חשב למולים ולערלים הפסח נפסל.

ולרב אשי בדעת רבה ורב חסדא 'וכל' משמע גם מקצת, והטעם ששחטו למולים ולערלים כשר הוא משום שהתמעט

מ'זאת', וכן הדין בזריקה, שאם זרק רק לשם ערלים פסול (אם הם מנויים, ראה להלן תחילת דף ס"ב), ואם שחט לערלים ולמולים כשר.

דף ס"ב, יום ו' פרשת בא - ט' שבט תשפ"א

דף ס"ב - עמוד א'

שחטו לזרוק דמו רק לערלים (אליבא דרב אשי), אם הערלים מנויים פסול לכו"ע, ואם אינם מנויים, לרבה כשר, שפסול ד'שלא למנויו' ילפינן מ'זנרצה לו' ולא לחבירו, ולכן היינו רק בשחט לשם חבירו הדומה לו שהוא בר כפרה משא"כ ערל. ולרב חסדא פסול, שערל בר חיובא הוא בקרבן פסח, הואיל ויכול למול עצמו, ולכן נחשב בר כפרה.

'הואיל' - לרבה אמרינן רק היכא שאינו מחוסר מעשה (בין לקולא ובין לחומרא), כגון האופה מיו"ט לחול שאינו לוקה, הואיל ואי מקלעי אורחים ביו"ט יצטרך זאת ליו"ט, שאין זימון אורחים מחוסר מעשה, משא"כ במחוסר מעשה, כגון ערל שמחוסר מעשה מילה, אינו בכלל ראוי לקרבן פסח. לרב חסדא אמרינן הואיל רק לחומרא (מדרבנן, אבל מדאורייתא אמרינן גם לקולא. תוס'), ולכן ערל נחשב כראוי לקרבן פסח, ואם שחטו לערל שאינו מנוי שייך בו פסול ד'שלא למנויו', אבל האופה מיו"ט לחול לוקה דלא אמרינן הואיל לקולא.

מקצת טומאה אינה ככל טומאה, בין בטומאת גברי (שאם נטמאו רק מקצת מן המנויין, ושחטו לשם כולם הקרבן כשר), בין בטומאת בשר (שאם נטמא אחד מהאברים, שורפים רק אותו, והשאר נאכל).

דיני טומאה הנוהגים רק בקרבן פסח ולא בשאר זבחים: בטומאת גברי - שכל הזבחים ערל וטמא משלחין קרבנותיהן, משא"כ בקרבן פסח, שבעינן ראוי לאכלו. בטומאת בשר - כל הזבחים בין נטמא חלב ובשר קיים בין שנטמא בשר וחלב קיים זורק את הדם, בפסח זורקין הדם רק אם הבשר קיים.

דף ס"ב - עמוד ב'

דין קרבן ציבור הבא בטומאה: כל הקרבנות מלבד פסח - הטומאה נדחית רק להקרבה ולא לאכילה, בפסח הותרה גם האכילה, שלא בא מתחילתו אלא לאכילה.

פסח שעברה שנתו מקריבו לשלמים, (כדילפינן מקרא לקמן ע), ואם הקריבו בזמן הפסח לשם פסח, דינו כשאר זבחים שנשחטו לשם פסח, כדלהלן.

המקריב שאר קרבנות (חוץ מחטאת) לשם פסח: אם הקריב בזמן הקרבת קרבן פסח, לרבי אליעזר פסול (מקרא ד'ואמרתם זבח פסח הוא' הוא בהוייתו', לא הוא לשם אחרים, ולא אחרים לשמו), **שלא בזמן הפסח, כשר** (שבזמנו שהוא פסול לשם אחרים פסולים לשמו, ושלא בזמנו שהוא כשר לשם אחרים אחרים כשרים לשמו), ולרבי יהושע גם בזמן הפסח כשר מק"ל (מה שלא בזמנו שאין הפסח כשר אם שחטו לשמו, אחרים שנשחטו לשם פסח כשרים, בזמנו שהפסח כשר לשמו אינו דין שאחרים כשרים לשמו). **חטאת שנשחטה לשם פסח** - לכו"ע פסולה בכל זמן שהוא, שחטאת שנשחטה שלא לשמה פסולה.

ספר יוחסין, והיינו מתני' דדברי הימים: א. אין שונים אותו לא ללודים ולא לנהרדעים (שאינם מיוחסים. רש"י בפירוש שני, ועיי"ש פירוש ראשון). ב. ברוריה למדה זאת במשך שלש שנים, בכל יום שלש מאות שמעתתא משלש מאות רבנים, ולא הספיקה לגומר. ג. מיום שנגזר ספר יוחסין תשש כחן של חכמים וכהה מאור עיניהם. ד. בין שני התיבות 'אצל' ו'אצל' יש הרבה דרשות כמשא של ארבע מאות גמלים.

חומרת מחשבת 'שלא לשמה' ממחשבת 'שלא לאוכליו' (שלכן גם השוחט 'לשמו ושלא לשמו' פסול, משא"כ השוחט 'לשם אוכליו ושלא לאוכליו' כשר) - לשמו ושלא לשמו פסול גופו, ואי אפשר לברר איסורו, וישנו בארבע עבודות, וישנו בציבור, מה שאין כן 'שלא לאוכליו'.